

K VÝROČIU NOVEMBROVEJ REVOLÚCIE

S pribúdajúcim vekom čas plynie rýchlejšie a my sa ani nestačíme diviť, ako rýchlo nám roky ubiehajú. Veď je to už 39 rokov od mojich slávnostných promócií a 25 rokov od „nežnej revolúcie“. Roky v hygienickej službe do r. 1989 by som hodnotil ako roky, keď som sa s problematikou oboznamoval, koloval po jednotlivých odboroch, učil sa a čakal, kedy sa naplnia slová vtedajšieho dekana LFH KU, že sa z nás stanú „všude vážení hygienici“, keď sme uvažovali, že nenastúpime do hygienickej služby.

Posledný socialistický hygienik na Slovensku MUDr. Calpaš v jeho posledný pracovný deň vo funkcii hlavného hygienika SR ma uvoľnil z hygienickej služby, ale dlho som zvažoval, či po 14 rokoch práce v hygienickej službe budem prínosom pre LPS. Nakoniec som sa rozhodol zostať a podporiť v sebe zrejúcu myšlienku „čo si vyštudoval, to aj rob“, podporenú návrhom prijatým na konferencii zástupcov vtedajších OHS a KHS tesne po r. 1989 v Nových Zámkoch, kde ma navrhli ako jedného z kandidátov na funkciu hlavného hygienika SR. Nakoniec sa ním stál MUDr. Masár, CSc., ktorý túto funkciu vykonával do r. 1991.

Na to obdobie mi zostali pekné spomienky, aj pracovné, aj humorné. Z tých pracovných nezabudnem na dni strávené po boku doc. MUDr. J. Kříža a spol., s akým entuziazmom sa pokúšali presadiť zmeny v hygienickej službe a posunúť ju dopredu. A my s MUDr. Ondrejkom pri návrate na Slovensko sme často dlho viedli polemiky na odpočívadle u „Devíti krížů“ o správnosti smerovania hygienickej služby, o pripravovaných navrhovaných zmenách.

Zaujímavými boli i stretnutia s mojimi českými priateľmi MUDr. Vítom, MUDr. Vytlačilom, MUDr. J. Hrubým. Chcel by som týmto pánom poďakovať, pretože výsledky našich diskusií sa postupne premietli do obsahu, zamerania a ďalšieho postupu pri transformácii hygienickej služby na Slovensku. Ďakujem vám.

Po novembrovej revolúcii v r. 1989 sa aj na Slovensku veľa diskutovalo o ďalšej orientácii a smerovaní, o tzv. „zmedicinizovaní“ hygienickej služby. Museli sme zachrániť službu ako celok, pretože sa objavili názory, že je neefektívna, že je zodpovedná za znečistenie ovzdušia, za nekvalitné potraviny, za zlé pracovné prostredie atď. a veľa sa diskutovalo o začlenení epidemiológie do infektológie, aby hygiena životného prostredia kompetenčne spadala pod Ministerstvo životného prostredia SR, aby preventívne pracovné lekárstvo bolo pričlenené ku klinickému pracovnému lekárstvu a hygiena výživy do štátnej veterinárnej a potravinovej správy. Tieto návrhy sme odvrátili odbornými argumentmi a snažili sme sa, aby sme službu priblížili novým spoločenským podmienkam a vrátili jej postavenie a úctu, ktorú si zaslúži a ktorá jej právom patrí. Hrozbu „rozobrania HS“ sme odvrátili a následne sme postupne vypracovali a obhájili – Národný program podpory zdravia, Akčný plán pre prostredie a zdravie, Program ozdravenia výživy obyvateľstva SR, Zdravé mestá, Zdravé pracoviská, Skoly podporujúce zdravie, CINDI, MONIKA, Národný imunizačný program, Národný program prevencie HIV/AIDS, Akčný plán boja proti alkoholu, obezite a ďalšie, ktoré nám vláda SR postupne schválila, vrátane ich vyhodnotenia.

V legislatíve sme transponovali do nášho právneho systému celý rad smerníc EÚ. Základné koncepčné zameranie verejného zdravotníctva je vyjadrené v zákone č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, ktorý bol v r. 2014 novelizovaný.

Aktualizovali sme koncepcie jednotlivých vedných odborov verejného zdravotníctva. T. č. máme legislatívny rámec ochrany, podpory a rozvoja zdravia kompatibilný s potrebami aproximácie práva EÚ, snažíme sa našu štátnu zdravotnú politiku formulovať tak, aby zodpovedala cieľom SZO, cieľom programu SZO – Zdravie 2020.

Spolu s nástupom niektorých nových ministrov zdravotníctva sa v niektorých prípadoch menili aj hlavní hygienici SR, a tak ihneď po MUDr. Calpašovi bol vymenovaný MUDr. Masár (do r. 1991), potom MUDr. Šulcová, CSc. (1991–1992), MUDr. Rovný (1992–2005), MUDr. Lopušná (2005), MUDr. Valášek CSc. (2005–2006), MUDr. Rovný (2006–2010), MUDr. Šimko (2010–2011) a MUDr. Rovný (2011–doteraz).

V rokoch 2002 a 2012 sme si dôstojným spôsobom pripomenuli 50. a 60. výročie od prijatia zákona č. 4 o hygienickej a protiepidemickej starostlivosti. Na slávnostnú akadémiu nás prišiel pozdraviť národný umelec L. Chudík a list vtedajšieho prezidenta SR p. R. Schustera prečítal D. Rusnák – hokejová legenda SR. V tom období zastával funkciu vedúceho komunikačného odboru Kancelárie prezidenta. Dobré sa počúvali úryvky z pozdravného listu p. prezidenta, v ktorom nešetril slovami chvály.

Chcel by som využiť túto príležitosť a poďakovať všetkým zamestnancom hygienickej služby, resp. verejného zdravotníctva na všetkých úrovniach, s ktorými som mal možnosť spolupracovať v minulosti alebo v súčasnosti. Nikdy im nechýbala vysoká odbornosť, úžasné pracovné nasadenie a oddanosť problematike ochrany, podpory a rozvoja verejného zdravia. Želám si, aby zaniatení zamestnanci verejného zdravotníctva niesli vysoko a hrdo vlajku verejného zdravotníctva, aby mali dost vertikálneho a horizontálneho priestoru na splnenie jeho hlavného cieľa, t.j. zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva.

Prof. MUDr. Ivan Rovný, PhD., MPH